

Jaarverslag

Stichting Bocas Sanas

Holanda - Maimón

2022

Inhoudsopgave:

GEGEVENS EN CONTACT	2
1 DOELSTELLING	2
2 BELEIDSPLAN	2
2.1 STRATEGIE	2
2.2 BELEIDSVISIE	3
2.3 HET FIT –FOR-SCHOOL SYSTEEM: BASIS VOOR HET WERK VAN BOCAS SANAS.....	3
3 ACTIVITEITEN IN 2022	4
4 SAMENSTELLING BESTUUR	6
5 FINANCIËN:	6
BALANS	6
5.1 EIGEN VERMOGEN	7
5.2 WINST- EN VERLIESREKENING	7
5.3 KOSTENVERDELING	8
5.4 COMMENTAAR.....	9
6 DANKWOORD	9

GEGEVENS EN CONTACT

Naam: Bocas Sanas Holanda Maimón (kort: Bocas Sanas)

RSIN: 821256701

Oprichtingsdatum: 18 september 2009

Adres secretariaat: Snakkepôle 8 8658LM Greonterp

Telefoon: 0515-579538, 06-49969848

Email: m.c.doorman@gmail.com, info@bocas-sanas.com

1 DOELSTELLING

De doelstelling van Bocas Sanas is het bevorderen van de mondgezondheid van de jeugd in het Noorden van de Dominicaanse Republiek, met name in de arme rurale gebieden van het district Maimón, in de provincie Puerto Plata, door preventie en curatieve zorg.

Gebitsproblemen hebben een grotere invloed op de algemene gezondheid dan in het algemeen wordt gedacht. De Wereld Gezondheidsorganisatie WHO stelt dat gebitsproblemen in ontwikkelingslanden zorgen voor meer ziekteverzuim dan malaria, bloedarmoede, en tuberculose samen. Gebitsproblemen hebben daardoor een grote negatieve invloed op het welzijn van de bevolking, op scholing en de economie.

In de meeste ontwikkelingslanden is de capaciteit van de tandheelkundige gezondheidszorg beperkt, in het bijzonder op het platteland. Veel mensen hebben weinig of geen toegang tot een adequate gezondheidszorg, en nog minder tot tandheelkundige zorg en preventie. De stichting “Bocas Sanas Holanda-Maimón” wil zich inzetten om daar iets aan te veranderen: “Bocas Sanas” is Spaans voor “Gezonde monden”.

2 BELEIDSPLAN

2.1 Strategie

De stichting streeft het bereiken van het doel van een betere mondgezondheid van kinderen op het Dominicaanse platteland op de volgende manieren na:

- 1) De inzet van Nederlandse en Dominicaanse tandheelkundige vrijwilligers voor het geven van preventieve en curatieve zorg in het werkgebied van de Stichting
- 2) Het bevorderen van de mondgezondheid en het vergroten van bewustwording over een goede mondhygiëne, op zowel de korte als de langere termijn, door het op scholen opzetten van mondhygiëne systemen gebaseerd op schoolpoetsen: kinderen poetsen in speciaal daarvoor gemaakte poetsinstallaties één keer per dag hun tanden op school, volgens het Fit for School systeem (hieronder volgt een meer gedetailleerde uitleg)
- 3) Het werven van fondsen en materialen, waarmee de preventieve en curatieve zorg uitgevoerd kan worden
- 4) Het bekend maken van de activiteiten van de stichting, met het doel verdere financiële, logistieke en overige steun te verkrijgen
- 5) Samenwerking met gelijkgestemde organisaties in Nederland, de Dominicaanse Republiek, en internationaal, voor het opdoen en uitwisselen van kennis en ervaring met als doel een zo optimaal mogelijke werkwijze te ontwikkelen

- 6) Samenwerking met Dominicaanse overheidsinstanties, bedrijven en lokale organisaties, om zoveel mogelijk draagvlak te ontwikkelen

2.2 Beleidsvisie

Het voornaamste doel van Bocas Sanas is preventieve zorg: het bevorderen van een goede mondverzorging. Daar ligt een grote behoefte, omdat er in de DR relatief weinig aandacht aan wordt besteed en vooral, weinig expertise over aanwezig is. Dit betekent ook dat we het prima vinden als teams van Nederlandse tandheelkundigen naar de DR komen om eenmalig curatieve zorg te verlenen, maar het is niet de grootste prioriteit. In principe kan Bocas Sanas, mits adequaat vertegenwoordigd in de DR, ook Dominicaanse collega's benaderen die dan op een zondag honderden patiënten behandelen. Bocas Sanas is echter opgericht vanuit de overtuiging dat juist preventie bevorderd moet worden. Doel is vooral het voorkomen van mondziekten door het bewust maken van scholieren, leerkrachten en ouders van het belang van een goede mondverzorging, preventie door middel van educatie, en het faciliteren van een goede mondverzorging voor en door kinderen door het verschaffen van materiaal en voorzieningen, met name poetsinstallaties.

Voor de toekomst is het doel van Bocas Sanas dat de Dominicaanse overheid het systeem van dagelijks poetsen op school, volgens de door de WHO aangeraden en bevorderde Fit for School methode, met poetsinstallaties, overneemt, tot belid maakt en op alle lagere scholen invoert. Met als tussenstappen de provincie Puerto Plata, in het noorden van de Dominicaanse Republiek, en als eerste stap, de districten Maimón en Sosua. Adoptie van het Fit for School systeem door het Dominicaanse Ministerie van Gezondheid moet bevorderd worden door presentaties en het uitnodigen van functionarissen om te laten zien hoe het systeem in de praktijk werkt. Bij de bespreking met de autoriteiten zal duidelijk gemaakt worden dat de benadering wordt ondersteund door de WHO, UNICEF en UNESCO.

ART methode: Een centraal onderdeel van de werkstrategie van Bocas Sanas is het gebruik van de methode A-traumatic Restoration Treatment (ART), speciaal ontwikkeld voor gebieden zonder voorzieningen als elektriciteit.

2.3 Het Fit –for-School systeem: basis voor het werk van Bocas Sanas

In de loop der jaren is men op basis van onderzoek en praktische ervaring tot de volgende conclusies gekomen t.a.v. het bevorderen van mondgezondheid in ontwikkelingslanden:

- 1) Curatieve zorg door buitenstaanders is vergelijkbaar met “noodhulp” of humanitaire hulp: verhelpt problemen van het moment, maar geeft geen blijvend resultaat.
- 2) Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat enkel voorlichting geven geen blijvend effect heeft (overzichtsartikelen en evaluaties in onder meer Marokko)
- 3) De meest zinvolle en effectieve manier om blijvend resultaat te boeken, en ook de meest efficiënte manier, is het opzetten van een poetssysteem op lagere scholen. Het systeem heeft drie componenten: a) dagelijks poetsen met fluoride tandpasta, b) dagelijks handen wassen met zeep en c) tweemaal per jaar een albedazole tablet tegen worminfecties. Met hoog rendement wordt bedoeld het voorkomen van ziekten die veroorzaakt worden door een gebrek aan hygiëne tegen lage kosten. Gebrek aan hygiëne veroorzaakt tandbederf en parodontale ziekten, luchtweginfecties en diarree en daarmee samenhangende problemen als pijn, ondervoeding en ziekteverzuim.

Het bovenstaande is uitgewerkt in het ‘Fit for School’ programma, <http://www.fitforschool.international/>, dat onder meer is opgezet in een provincie in de Filipijnen, met positieve, gedocumenteerde ervaringen. Kenmerken:

- 1) Goed handen wassen is essentieel voor de hygiëne, iedere dag met zeep. Kinderen wordt geleerd “chirurgisch” te wassen, handen droog wapperen (geen handdoeken – bron van bacteriën!)
- 2) Kinderen krijgen ieder een eigen tandenborstel, tweemaal per jaar, die wordt bewaard op school
- 3) Tandpasta met de juiste hoeveelheid fluoride wordt in het land geproduceerd en verpakt in een soort grote handzeep container, die per druk op de dispenser knop 0.3 mm pasta geeft.
- 4) Kinderen pakken iedere dag hun borstel, halen pasta op bij een oudere leerling (niet de leerkracht, zodat die er geen extra werk aan heeft!), die uit de container ieder kind een toefje tandpasta geeft
- 5) Kinderen wordt geleerd na het poetsen niet te spoelen, voor een langduriger effect van de pasta. Wel is water nodig om de borstel uit te spoelen
- 6) Ouders moeten betrokken worden bij het systeem. Ze moeten goede voorlichting krijgen over het ontbreken van mondzorg: zowel cariës als ontstekingen, pijn, eetproblemen leidend tot verzwakking en andere ziekten. Ouders kunnen helpen bij de opslag van tandenborstels, en eventueel faciliteiten voor handen wassen, watertoevoer.
- 7) Het systeem kan het best gecombineerd worden met alle kinderen twee maal per jaar ontwormingstabletten te geven. Daarbij hoort controle dat de pil is doorgeslikt. Ouders moeten goed geïnformeerd worden over het nut van ontwormen.
- 8) Lokale, regionale en centrale overheden moeten verantwoordelijk worden voor het systeem. De overheid moet de kosten dekken voor tandenborstels, pasta, waarvoor een vast onderdeel van het jaarlijks budget gereserveerd moet worden. Dit is goed gelukt in de Filipijnen (maar: multinationale leveranciers, het succes gezien hebbende, wilden wel tijdelijk gratis leveren, hetgeen het systeem dreigt te verstoren: als sponsoren zich terugtrekken is er geen geld meer).

De Fit for School methode wordt bevorderd door de Wereld Gezondheid Organisatie, vooral omdat ze tegen lage kosten belangrijk kan bijdragen aan een betere mond- en algemene gezondheid van kinderen. In Nepal en de Filipijnen, waar men dit plan voor het eerst introduceerde, is er sindsdien een duidelijke afname van cariës, schoolverzuim nam erdoor af, en de body mass index van de kinderen nam toe (zie voor meer informatie www.fitforschool.international)

3 ACTIVITEITEN IN 2022

Net als in het jaar 2021 was het ook in 2022 door de COVID pandemie niet mogelijk om met een team uit Nederland de Dominicaanse Republiek te bezoeken. Voor Bocas Sanas was het nog te vroeg om in februari een groepsreis te kunnen organiseren. Gaandeweg het jaar zijn de scholen in het Bocas Sanas werkgebied wel weer opgestart. Eerst met een gedeeltelijke bezetting en later met de hele klas. Het schoolpoetsen werd in eerste instantie nog niet hervat, onder meer vanwege gebrek aan tandenborstels en tandpasta, en omdat men huiverig was voor mogelijke COVID besmettingen via speeksel.

Preventieve zorg

- 1) Toen de scholen weer opstartten bleek er behoefte te zijn aan tandpasta en tandenborstels. Cristina bezocht een aantal scholen om tandpasta en tandenborstels te distribueren. In

veel gevallen waren bij het begin van de lockdown de tandenborstels mee naar huis gegeven. Op enkele scholen bleek dat de bewaarde tandpasta over de datum was.

- 2) Omdat Colgate geen pasta en tandenborstels meer heeft kunnen leveren werden beide met het Bocas Sanas budget aangeschaft.
- 3) Bij de mondcontroles op de scholen constateerde Cristina dat de mondgezondheid van de kinderen, na een thuis periode van anderhalf jaar, verslechterd was. Tand en kiezen hadden duidelijk geleden onder het feit dat het schoolpoetsen niet plaats kon vinden. De dagelijkse poetsroutine was weg en blijkbaar werd door velen thuis niet goed gepoetst. Er werd veel tandbederf geconstateerd, met een hoog aantal elementen die niet meer gevuld konden worden, waardoor alleen extractie nog mogelijk was.
- 4) Op de scholen werden poetsbakken en watervoorzieningen nagekeken, en werden leerlingen gecontroleerd en waar nodig doorverwezen naar de kliniek in Maimon of het Centro Sanitario in Puerto Plata.
- 5) Standaard bij de tandheelkundige voorlichting van Bocas Sanas wordt ook zeep verstrekt en instructie gegeven over het handen wassen. Dat is altijd al belangrijk maar in het kader van de pandemie werd het handenwasprotocol nog eens aangescherpt.

Curatieve zorg

- 6) Nadat de scholen weer geopend waren heeft Cristina ook haar werkzaamheden in de kliniek weer hervat. Elke maandag is zij aanwezig om de kinderen van de Bocas Sanas scholen die zijn doorverwezen te behandelen. De kosten daarvoor zijn RD\$100, minder dan €2, per behandeling, als vergoeding voor het gebruik van de behandelkamer. Ook onze Dominicaanse tandarts Dr. Ventura is daar op donderdag een halve dag voor Bocas Sanas beschikbaar. In 2022 werden zo door Cristina in totaal zo'n 30 kinderen geholpen.
- 7) Zoals voorheen werden kinderen met ernstiger problemen doorverwezen naar het Centro Sanitario in Puerto Plata, een goed geoutilleerd gezondheidscentrum van de overheid waar professionele tandheelkundige zorg wordt verleend tegen een minimale vergoeding.

Zorg voor bejaarden

- 8) Sinds 2017 werkt Cristina met regelmaat in een door rooms-katholieke nonnen gemanaged bejaardentehuis in Puerto Plata. In het tehuis bleek weinig aandacht te zijn voor mondzorg. Cristina kreeg in het tehuis de ruimte om met een opvouwbare behandelstoel mondzorg te verlenen aan de bewoners en voorlichting en instructie te geven aan het personeel. De bewoners en de nonnen zijn erg blij met dit initiatief. Om de samenwerking officieel te maken zijn er onlangs samenwerkingspapieren ondertekend. Bocas Sanas helpt zo niet alleen de jongere maar ook de oudere mens bij het behouden van een gezond gebit.

Poetsomgeving en infrastructuur

- 9) In 2022 werden op vier scholen reparaties uitgevoerd aan poetsinstallaties. In drie van de vier scholen (La Colorado, Maggiolo, en Los Caños) moesten een aantal kranen worden vervangen. De plastic kranen bevestigd aan een op de tegelwand gemonteerde pvc-buis (voor de watertoevoer) zijn kwetsbaar; betere supervisie zou kunnen helpen schade te voorkomen. In La Ceiba, een kleine school met slechts negen leerlingen, moest de wastafel die voor het poetsen gebruikt wordt gerepareerd worden; in La Colorada werden ook een afvoer en enkele tegels van de poetsinstallatie vervangen.

Institutionalisering

In juli 2021 hebben bestuursleden een onderhoud gehad met de destijds nieuwe ambassadeur van de Dominicaanse Republiek in Nederland, de Heer Dr. Juan Bautista Duran. Daarna hebben twee bestuursleden nog een vervolfbezoek gebracht. Tijdens de bezoeken zegde de Dominicaanse kant toe de werkwijze van Bocas Sanas onder de aandacht te brengen van de relevante autoriteiten in de Dominicaanse Republiek. Vervolgens zou er contact met Bocas Sanas worden opgenomen. Ondanks een herinneringsbericht van Bocas Sanas naar de verantwoordelijke ambassademedewerker, verstuurd in februari 2022, is er verder niets meer van de ambassade vernomen.

De conclusie moet helaas zijn dat er tot nog toe nog weinig vorderingen zijn gemaakt met de institutionalisering van de methode en het werk van Bocas Sanas. Daarom zal in 2023 opnieuw samenwerking worden gezocht met de sectie “Bienestar estudiantil” (“Leerlingwelzijn”) van het Ministerie van Onderwijs in Puerto Plata. Door het tonen van het werk van Bocas Sanas en het uitleggen van het belang ervan, wordt gehoopt in eerste instantie deze sectie bij het werk van Bocas Sanas te betrekken. Gebeurt dat met succes dan zou de volgende stap zijn om te proberen via de betrokkenen in Puerto Plata het Bocas Sanas programma onder de ogen te brengen van de nationale autoriteiten.

4 SAMENSTELLING BESTUUR

Samenstelling bestuur op 31/12/2021

Voorzitster: Maria Cristina Doorman-Vasquez

Secretaris: Agatha Rypma- Huitema

Penningmeester: Selma Burrekers

Lid: Frans Doorman

Lid: Yvonne Buunk - Werkhoven

Het bestuur kwam in 2022 één maal bijeen.

De vergadering was op 20 augustus in Diever.

5 FINANCIËN:

Balans

	2022		2020	
ACTIVA				
Vaste activa				
Apparatuur	€ 337		€ 401	
		€ 337		€ 401
Vlottende activa				
Betaling team volgend jaar	€ -		€ -	
		€ -		€ -
Kas	€ -		€ -	
Bank	€ 3.345		€ 3.060	
		€ 3.345		€ 3.060
Totaal activa		€ 3.682		€ 3.461

PASSIVA**Kapitaal**

Eigen vermogen	€ 3.682		€ 3.461	
		€ 3.682		€ 3.461
Schulden	€ -		€ -	
		€ -		€ -
Totaal passiva		€ 3.682		€ 3.461

5.1 Eigen vermogen**Kapitaal**

Eigen vermogen 1-01-2021	€ 3.461
Bedrijfsresultaat	€ 221
Eigen vermogen 31-12-2021	€ 3.682

5.2 Winst- en verliesrekening**2021****Baten**

Donaties algemeen	€ 1.547
Donaties reiskosten vrijwilligers groep	€ -
Rente	€ 46
TOTAAL	€ 1.593

Kosten

Kosten Nederland

Kosten groepsvoorbereiding	€ -
Kosten bestuur	€ 30
Promotie Bocas Sanas	€ 140
Overige kosten	€ 19
Kosten reis vrijwilligers	€ -

Kosten buitenland

Transport	€ 82
Kosten groep (uit € 250 bijdrage)	€ -
Materiaal (voorlichting en zorg)	€ 603

Kosten poetsinstallaties	€	479	
Promotiemateriaal	€	-	
Overige kosten	€	18	
TOTAAL			€ 1.371
Resultaat			€ 221

Noten:

- 1) De post vrijwilligers – reiskosten bestaat uit betalingen door de vrijwilligers zelf en uitgaven van Bocas Sanas voor de kosten van vliegreis naar en verblijf in de Dominicaanse Republiek. De transportkosten ter plekke (inclusief huur van een truck met chauffeur), beroepsaansprakelijkheidsverzekering, werkshirts etc., zijn apart gerubriceerd als Kosten Groep (onder Kosten Buitenland), en zijn betaald uit een extra bijdrage van de vrijwilligers van € 250.
- 2) De inkomsten en uitgaven reiskosten vrijwilligers zouden in theorie hetzelfde moeten zijn, maar zijn dat in de praktijk soms niet omdat de kosten in verschillende jaren kunnen vallen. Dat gebeurt vooral als vrijwilligers aan het eind van het jaar vóór hun groepsreis al de kosten voor hun vliegticket voor februari overmaken.
- 3) De € 250 die iedere vrijwilliger bijdraagt worden ruwweg als volgt besteed: ongeveer € 100 aan lokaal transport (van en naar werkplek), ongeveer € 30 voor een aansprakelijkheidsverzekering (deelnemers sluiten zelf een reisverzekering af), ongeveer € 40 voor Bocas Sanas T-shirts (3-4 per persoon), en ongeveer € 30 aan overige kosten (drinkwater, snacks, kleine maaltijden, etc.). Eventueel resterend geld wordt beschouwd als een extra donatie aan Bocas Sanas waarvoor materialen gekocht worden voor behandeling of voor poetsinstallaties. Anderzijds wordt een tekort (uitgaven groep hoger dan eigen bijdrage) betaald uit de Bocas Sanas fondsen.

5.3 Kostenverdeling

Onderstaande tabel geeft een beeld van de uitgaven en verdeling kosten over de verschillende posten voor de niet aan de groepsreis gerelateerde uitgaven (dus zonder de in Nederland betaalde kosten voor vliegreis en hotel).

Kosten Nederland	Bedrag	%
Kosten groepsvoorbereiding	€ -	
Kosten bestuur	€ 30	2
Promotie Bocas Sanas	€ 140	10
Overige kosten	€ 19	1
Kosten reis vrijwilligers		
Kosten buitenland		
Transport	€ 82	6
Kosten groep (uit € 250 bijdrage)	€ -	

Materiaal (voorlichting en zorg)	€ 603	44
Kosten poetsinstallatie	€ 479	35
Promotiemateriaal	€ -	
Overige kosten	€ 18	1
Totaal	€ 892	100

5.4 Commentaar

Net als in 2021 waren, door de beperkte activiteiten en daarom uitgaven vanwege de COVID-19 pandemie, de totale uitgaven beperkt. Bijna 70 procent van die uitgaven werd besteed aan materiaal voor voorlichting en zorg en aan reparaties en verbetering van poetsinstallaties.

Door die beperkte uitgaven steeg het eigen vermogen met € 221, van € 3.461 naar € 3.682. Desondanks zullen er meer inkomsten gegenereerd moeten worden, door donaties en/of fundraisers. In 2021 liep het aantal donaties sterk terug: was dit in 2020 nog € 2.346, in 2021 was het slechts € 291. In 2022 stegen de inkomsten naar €1593, maar die stijging beruiste vooral op twee grote giften, waarvan het onwaarschijnlijk is dat ze herhaald worden. Wel werden nieuwe inkomsten verkregen via Sponsorkliks, maar over het algemeen gaat dat om kleine bedragen (een klein percentage van on-line aankoopbedragen). Het bestuur zal bespreken hoe ervoor gezorgd kan worden dat er weer meer donaties binnen komen.

Bankrekening: Stichting Bocas Sanas, ABN-AMRO Groningen NL27ABNA0557260612

6 DANKWOORD

Graag wil het bestuur van Bocas Sanas de volgende mensen en organisaties bedanken:

- De donateurs, teamleden en overigen die door donaties en/of fondsenwerving hebben bijgedragen aan het financieren van de werkzaamheden van Bocas Sanas.
- Colgate Dominicana, het bedrijf dat de afgelopen jaren grote aantallen sets met tandpasta en tandenborstels beschikbaar stelde.
- Tandarts Rummy Ventura voor haar bijdragen aan het werk van Bocas Sanas, waaronder het verlenen van curatieve zorg aan Bocas Sanas kinderen in de kliniek in Maimón en bij gelegenheid, begeleiding van Cristina bij haar veldbezoeken.
- De Nederlandse Vereniging van Mondhygiënist en de Stichting Dental Health International voor hun betrokkenheid bij het werk van Bocas Sanas.
- Dr. Yvonne Buunk-Werkhoven en Selma Burrekers voor het publiceren over het werk van Bocas Sanas om het programma en de werkwijze grotere bekendheid te geven.
- Bestuurslid Selma Burrekers voor haar werk aan de Bocas Sanas website.
- Nicolette Hooijschuur voor haar doorlopende betrokkenheid bij Bocas Sanas, door bekendheid te geven aan Bocas Sanas's activiteiten, ondersteuning van de groepsvoorbereiding en door fondsenwerving.
- Het personeel en de directies van de deelnemende scholen voor de samenwerking en ondersteuning van het Bocas Sanas team tijdens de schoolbezoeken.

- De kliniek CEPREDIMA voor het beschikbaar stellen van de werkruimte voor tandheelkundige zorg voor de behandeling van Bocas Sanas kinderen die curatieve zorg behoeven.
- En alle anderen die op één of andere wijze het werk van Bocas Sanas mogelijk maken en hebben gemaakt